

GLISTA (105) sb f

sg N glista (6). ◇ G glisty (1). ◇ A glistę (1). ◇ pl N glisty (16). ◇ G glist (19). ◇ D glist(a)m *FalZioł* (5), glist(o)m (1) *SienLek*. ◇ A glisty (52). ◇ I glist(a)mi (1), glisty (1) *FalZioł* (1 : 1). ◇ L glist(a)ch (2).
Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. *Lumbrius terrestris* L. (Rost); *dżdżownica; lumbricus* *Murm, Mymer*¹, *Mącz, Calep, Cn; tinea terrestris, vermis terrenus* *Murm* (25) : *Murm* 102; *Mymer*¹ 28; Naprzod wezmi glift ktore po dżdżu na drodze nayduią/ włoż ie do sklenicze [...] / á tak fie ftanie woda z onych glift *FalZioł* V 117, III 40c, V 117; *Calep* 617a; Nie žal węzy y glifty/ nie žal złotey sieci/ Gdy fie w mátniey ná brzegu złoty Lofoś świeci. *KlonWor* 13, 27.

W charakterystycznym połączeniu: (z) glist proch (4).

Wyrażenia: »deszczowa, dżdżowa glista« (1 : 1): *Lumbricus*. [...] *Defczowe glifty. Tinea terrestris idem. Murm* 102; *Mącz* 199b.

»glista ziemna« [szyk 9 : 6] (15): Też proch glift ziemnych dany ku piciu s fokiem thego ziela/ zatkanie wątroby wyczyfca. *FalZioł* I 79b, I 2a, V 36v, 92v, 100v, 115; Albo ziemne glifty zwierciawfzy/ głowę máłz. *SienLek* 50v; Albo náłmaż ziemnych glift w oliwie/ á w vcho náley po ktorey cie ftonie żab boli/ tedyc včíchnie *SienLek* 77v, 76v, 77v, 81v, 103v, 146v, 165v, 179v.

Szereg: »dżdżowa glista albo dżdżewnica« (1): *Lumbricus*, *Gliftá robak* [...] / dżdżowe glifty álbo dżdżewnice yáko niektorzy zową. *Mącz* 199b.

2. *Ascaris lumbricoides* L. (Rost); *robak pasożytujący w ludzkich jelitach; lumbricus* *BartBydrg, Mącz, Cn; tinea rotunda* *Murm; ascaris lumbricitis* *BartBydrg; tinea* *Mącz; animale intestinorum a. ventris, colubra caeca, taenia, vermis innatus* *Cn* (80) : *Vermina dicuntur torsiones ventris* [...] *Mrzenye od glift. Murm* 80; *Tinea rotunda, vermis in corpore hominis*. [...] *Gliftá wczłowyeczym brzuchu. Murm* 102, 80; *Lumbrici, vermes sunt in ventre seu in lumbis aut in intestinis cito labentes*, glisty *BartBydrg* 84, 15, 84, 168 [2 r.]; *będiesz miał lekarstwo na wypądzanie glift z żywota. FalZioł* I 15b; Też nafienie *Kapuftne ftarte á z wodką piołinkową ku piciu dane, glifty w żywocie v dzieci zabija FalZioł* I 34b; Też proch vczyniony z lifcia *Miętczanego z mlekiem pity/ ieft dobry na glifty FalZioł* I 82b; Też ruta [...] na pępek przyłożona/ glifty w dziecinnych żywociech morzy *FalZioł* I 118c; Też naprzeciw gliftam owoc *Kaparowy iedzony: wypądza ie z żywota FalZioł* III 14a; *Gnoy gdi z glifti vchore*⁸⁰ *wychadza, [...] dobre znamię ieft. FalZioł* V 14; y dać on proch z czymkolwiek wypić temu kto glifty ma *FalZioł* V 91v, ‡ 7c, [*7]v, I 12a, 31b, 36b (41); *Lumbricus, Gliftá robak który fie w żołądku luckim záląga Mącz* 199b, 456b; *Ná schodzie Niemocy/ gdy z kogo glifty wynidą/ niewádzi. SienLek* 21v; *Dzieci pófpolicie nozdrze trá/ gdy glifty máią SienLek* 103, 99v, 103 [4 r.], 103v [4 r.], 247, S2, Xv.

W charakterystycznych połączeniach: glisty wychodzą (wynidą) (z człowieka) (2); glist wypądzanie; od glist m(o)rzenie (2); glistom naprzeciw (lekarstwo) (6); na glisty lekarstwo; dobry na glisty (2); glisty (w sobie, w żywocie, z żywota itp.) mieć (8), (u)morzyć (umarzać) (7), wyganiać (4), wymiatać, wypądzać (wypędzić) (12), wyrzucać, zabi(ja)ć (16).

Wyrażenia: »glista jelitna« (1): *SienLek* 103 cf »glista trzewna«.

»glista trzewna« (1): *Ale iż y glifty trzewny á ielitny też niedořtátek ieft SienLek* 103.

Szereg: »glista, (i, albo) (ch)r(z)obak« [szyk 7 : 6] (13): Też fok tey miętki [...] robaki y gliŃti wypądzaj zabija *FalZioł* I 24b; O Chrobakoch y o gliŃtach w ielitach. *FalZioł* V 37v, ꝛ7b, I 1c, 2a, 49d, 60b (11); Vermino, GliŃty/ robaki/ rzezanie w żywocie mam. *Mącz* 485a; Kto ma gliŃty álbo robaki w brzuchu *SienLek* 103v, 103v *marg.*

Synonimy: **1.** »dźdzowa glista«, *dźdzownica, robak*; **2.** *robak*.

AL